ยุทธศาสตร์ใหม่ สำหรับประเทศไทย

ในการก้าวสู่การเป็นประเทศที่เจริญยิ่งใหญ่ในโลกหลังโควิด-๑๙

(New Strategy for Thailand towards becoming a great nation in the post covid-19 world)

พลเอก เฉลิม คูหาวิชานันท์
ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

นับตั้งแต่เกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ และกระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศให้เป็นโรคติดต่ออันตราย ตั้งแต่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๓ เป็นต้นมา ปัจจุบันสถานการณ์ในประเทศไทยเริ่มดีขึ้นตามลำดับ โดยในระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยถือได้ว่าสามารถบริหารจัดการวิกฤตโควิด-๑๙ ได้เป็นอย่างดีจนเป็นที่ยอมรับไปทั่วโลก อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ จะยังคงเป็นปัญหาอยู่กับเราต่อไปอีกไม่น้อยกว่า ๑๘ เดือน จนกว่าจะมีวัคซีนป้องกันที่พร้อมใช้งานได้ ซึ่งจะมีผลกระทบก่อให้เกิดปัญหาไม่เพียงเฉพาะด้านสาธารณสุข แต่จะส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการป้องกันประเทศตามมาอีกด้วย ซึ่งรัฐบาลและประชาชนทุกคน รวมทั้งทหาร จะต้องเตรียมตัวเพื่อรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในห้วงเวลา ๑ - ๒ ปีข้างหน้านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาสังคมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเป็นวงกว้างและรุนแรงจนอาจกลายเป็นภัยคุกคามทางอ้อมต่อการป้องกันประเทศได้ คำถามก็คือ ประเทศไทยจะรับมือกับปัญหาเฉพาะหน้า พร้อมกับเตรียมการพัฒนาประเทศในการก้าวสู่การเป็นประเทศที่เจริญยิ่งใหญ่ในอนาคตไปพร้อมๆ กันได้อย่างไร

ในการรับมือกับปัญหาเฉพาะหน้านั้น คาดว่าในห้วงเวลา ๑ - ๒ ปีนี้ ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอนสูงมาก ทั้งที่เกิดจากการรับมือกับโควิด-๑๙ และจากปัญหาด้านเศรษฐกิจที่ชะลอตัวและชะงักงัน รวมทั้งผลกระทบที่เกิดจากสิ่งที่เรียกว่า “New Normal” ทั้งในระดับโลกและในประเทศไทย ตลอดจนปัญหาสังคมที่ตามมา

แนวโน้มของปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้นในสังคมไทย คาดว่าการว่างงานจะเพิ่มสูงขึ้น คนจะขาดรายได้เลี้ยงตัวและครอบครัว ธุรกิจจะเกิดหนี้เสียและการล้มละลายเพิ่มขึ้น

จะมีการปิดกิจการและเลิกจ้างงานมากขึ้น ประชาชนจะดำเนินชีวิตด้วยความตึงเครียดภายใต้ความไม่แน่นอน คนตกงานจะมีจำนวนมากก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมตามมา จะมีการประท้วงเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยเหลือจำนวนมาก คนจะกลับไปยังถิ่นฐานบ้านเกิดเดิมและหางานเลี้ยงชีพในท้องถิ่นชุมชนมากขึ้น ในขณะที่ภาครัฐและท้องถิ่นยังไม่สามารถลงทุนสร้างงานให้เพียงพอรองรับความต้องการของประชาชนอย่างทั่วถึงได้ ทำให้เกิดปัญหาในชุมชนท้องถิ่นกระจายไปทั่ว

ปัญหาดังกล่าวเมื่อผสมกับความไม่พร้อมของประเทศไทยในการรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เกิดขึ้นจากการผกผันของเทคโนโลยี และปัญหาความยากจน รวมไปถึงปัญหาที่เกิดจากการเคลื่อนไหวทางด้านการเมืองที่เกิดขึ้นก่อนวิกฤตโควิด-๑๙ ทำให้เกิดวิกฤตหลายด้านที่มีความซับซ้อนเกินขีดความสามารถของรัฐบาลและภาครัฐจะรับมือได้โดยลำพัง

ส่วนในระยะยาว สถานการณ์มีความไม่แน่นอนสูงมาก คาดว่าแนวโน้มของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในโลกหลังโควิด-๑๙ นอกจากการเปลี่ยนแปลงการจัดระเบียบโลกใหม่และการแย่งชิงการนำมาของมหาอำนาจโลกแล้ว แนวโน้มของอิทธิพลที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์จะลดน้อยลงตามลำดับ ขณะที่กระแสการรวมกลุ่มแบบชาตินิยม ชุมชนนิยม และกลุ่มเครือข่ายในลักษณะเครือญาติใกล้ชิดตามท้องถิ่นจะเพิ่มมากขึ้น เศรษฐกิจชุมชนจะกลับมาเติบโต การพัฒนาความเป็นเมืองและห้างสรรพสินค้าจะลดความสำคัญลงตามลำดับ การใช้ชีวิตและดำเนินธุรกิจออนไลน์ จะเติบโตขยายตัวมากขึ้น ผู้จบการศึกษาใหม่จะหางานทำยากขึ้น เนื่องจากขาดทักษะที่ตลาดแรงงานต้องการ อิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงแบบผกผันของเทคโนโลยีและสภาวะภูมิอากาศโลกจะรุนแรงมากขึ้น ส่งผลให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า New Normal เพิ่มมากขึ้นจากช่วงวิกฤตโควิด-๑๙ ทำให้ผู้ที่ไม่สามารถปรับตัวทันกลายเป็นผู้ล้าหลังโดยเฉพาะคนยากจนจะได้รับความยากลำบากมากยิ่งขึ้นทั้งจากผลทางด้านเศรษฐกิจและการเข้าไม่ถึงเทคโนโลยีที่จำเป็นในการดำรงชีวิตยุคหลังโควิด-๑๙ ความเหลื่อมล้ำทั้งเรื่องของรายได้และเรื่องการเข้าถึงเทคโนโลยีจะขยายช่องว่างห่างกันมากขึ้น ธุรกิจขนาดเล็กจะเลิกกิจการมากขึ้น ขณะที่ธุรกิจของบริษัทขนาดใหญ่ทางด้านเทคโนโลยีและธุรกิจ Platform จะเติบโตมีอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจมากขึ้น กิจการที่เกี่ยวข้องกับความอยู่รอดของคน ทั้งด้านปัจจัย ๔ โดยเฉพาะด้านสาธารณสุข และด้านอาหารจะขยายตัวเพิ่มมูลค่ามากขึ้น ซึ่งอาจนำไปสู่การแย่งชิงพื้นที่และทรัพยากรทางด้านนี้

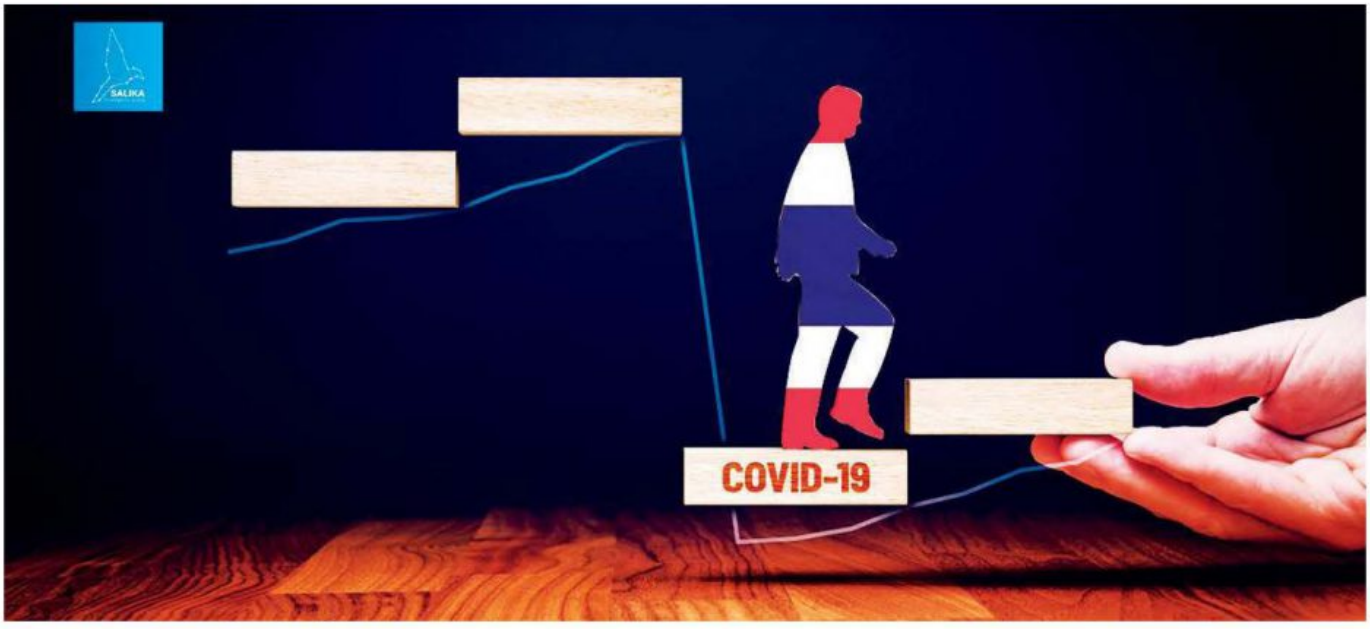

เพิ่มมากขึ้นอีกด้วย นอกจากนั้นมีแนวโน้มว่าความไม่ไว้วางใจในประสิทธิภาพของหน่วยงานภาครัฐที่จะตอบสนองและดูแลให้ประชาชนอยู่รอดและมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิตจะเพิ่มมากขึ้น ผู้นำองค์กรและผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง ก้าวทันโลกและได้รับความไว้เนื้อเชื่อใจจะกลายเป็นความต้องการเร่งด่วนของประชาชนในทุกวงการและทุกชุมชนเพื่อช่วยนำพาให้องค์กรและคนในองค์กรอยู่รอดได้ในโลกหลังโควิด-๑๙

ท่ามกลางสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอนสูงและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ทำให้เห็นว่าประเทศไทยจะต้องเผชิญกับวิกฤตที่ซับซ้อนและรุนแรงเกินกว่าที่รัฐบาลหรือกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะรับมือได้ สังคมไทยในโลกหลังโควิด-๑๙ จะไม่ใช่สังคมที่แต่ละคนจะอยู่แบบตัวใครตัวมันและเอาตัวเองรอดเพียงผู้เดียว แต่เป็นสังคมไทยที่ทุกคนทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือร่วมใจกันอุทิศตนทำงานตามหน้าที่และร่วมกันแสวงหาทางรอดให้กับสังคมไทยที่เราอยู่ร่วมกัน โดยดำรงความมุ่งหมายให้เกิดประโยชน์สุขแก่คนในชาติของเราทุกคน รวมทั้งร่วมกันใช้โอกาสจากวิกฤตครั้งนี้นำพาประเทศไทยให้ก้าวสู่การเป็นประเทศที่เจริญยิ่งใหญ่ในอนาคตต่อไป

การที่จะดำเนินการให้บรรลุความมุ่งหมายดังกล่าว สามารถดำเนินการโดยจัดวางยุทธศาสตร์ใหม่สำหรับประเทศไทยที่ประกอบด้วย ๓ ส่วน **ส่วนแรก** ในระยะสั้น

เพื่อรับมือกับปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการใช้ยุทธศาสตร์การป้องกันสังคมเป็นยุทธศาสตร์เชิงรับ สร้างระบบภูมิคุ้มกันของสังคมและระบบการช่วยเหลือดูแลผู้ที่ไม่สามารถปรับตัวได้ทันตามการเปลี่ยนแปลงให้ดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่ยากลำบากเกินไป **ส่วนที่สอง** ในระยะยาว ใช้ยุทธศาสตร์เชิงรุกด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์การนำพาประเทศไทยไปสู่อนาคต โดยทุกภาคส่วนร่วมกันกำหนดทิศทางของประเทศไทยให้ชัดเจนว่าประเทศไทยของเราจะไปทางไหน อะไรคือเป้าหมายร่วมในการพัฒนาประเทศ อะไรคือสิ่งที่เราจะทำ อะไรที่เราจะไม่ทำ แล้วเลือกวิธีการให้สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของคนในทุกภาคส่วนและนำไปสู่การบรรลุความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ **ส่วนที่สาม** ดำเนินการทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เป็นยุทธศาสตร์เชิงสนับสนุนและเชิงป้องกัน ด้วยการวางยุทธศาสตร์การรักษาดุลยภาพความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับจีน และสหรัฐฯ โดยใช้จุดแข็งด้านภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ของไทยให้เป็นประโยชน์เพื่อสนับสนุนการดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุก

ในส่วนยุทธศาสตร์เชิงป้องกัน ให้วางยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศเป็น ๒ รูปแบบ ด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศแบบดั้งเดิมตามความท้าทายใหม่เป็นรูปแบบหลัก และให้กำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศแบบใหม่เพื่อรองรับภัยคุกคามทางอ้อมต่อการป้องกันประเทศ โดยมีเป้าหมายหลักคือการจัดให้มีปัจจัย ๔ พลังงานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เป็นพื้นฐานต่อการประกอบอาชีพ การงาน และความปลอดภัยในชีวิตให้เพียงพอสำหรับประชาชนอย่างต่อเนื่อง และทั่วถึงสำหรับใช้ได้ในระยะเวลา ๑ ปี ให้พร้อมไว้ตลอดเวลาเพื่อใช้ในยามวิกฤต

ยุทธศาสตร์ใหม่สำหรับประเทศไทยที่กล่าวมามีปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ความร่วมมือร่วมใจกันของคนไทยทุกคนทุกฝ่ายในสังคมไทยในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและปัญหาที่เกิดขึ้น ถ้าหากคนไทยทุกคนทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจกันแล้ว ยุทธศาสตร์ใหม่สำหรับประเทศไทยทั้ง ๓ ส่วน จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะใช้รับมือกับปัญหาเฉพาะหน้าจากวิกฤตโควิด-๑๙ และใช้เตรียมการพัฒนาประเทศไทยในการก้าวสู่การเป็นประเทศที่เจริญยิ่งใหญ่ในโลกหลังโควิด-๑๙ ได้